

6. Vsakemu denarnemu pismu, ki teži više od 15 lotov, se mora pridati „vožno pismo“ (Frachtbrief), katero mora imeti kolek od 5 kr. Na vsakem vožnem pismu mora biti ona pečat, s katero je zapečaten zavitek pisma. To velja tudi o vseh pismih, ktera se pridevajo takim stvarim, ki se pošiljajo po vožni pošti.

Zavitek mora biti ali iz močnega papira ali platna ali kužna, in denar in denarna pisma se morajo večkrat dobro zamotati.

Pred vsem drugim priporočamo pošiljanje denarja po poštah nakaznicah do 100 gold. Za poštne nakaznice se ne plačuje samo najmanje poštne, temuč tudi onemu ki denar dobi, ni treba plačati za avizo in zvu tega gre taki denar tudi po železnicah z nekimi vlaki, s katerimi vožna pisma ne grejo, postavimo, na južni železnici z brzozin zloženim vlakom.

Pošiljanje naročnine za časnike

do 10 gold. pa pride celo dober kup, ker se ne plača več kakor samo 5 kr. Če pa se pošlje naročnina v pismu, mora, ki pošilja, že plačati 18 kr., in ki denar prejme, tudi 3 kr., tedaj skupej 21 kr.; razlike je tedaj tukaj za 17 kr.

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela mesca maja.

V hiši in dvoru. Skednji in žitnice se morajo dobro zesnažiti in prevetriti, zrnje premetati, sirovo maslo (buter) se mora marljivo delati in iz njega maslo.

V kleti. Opazovati se mora vino, ker začne drugokrat vreti. Kletna okna se morajo zadelati in s trato obložiti.

V hlevu. Hlevi se morajo marljivo snažiti, gnoj vsak dan izmetati (zarad zelene klaje), konji in goveda se morajo večkrat skopati in ovce ostriči. — Konec tega mesca vrženi prasci se puščajo na pleme; svinje se po veliki vročini ne smejo ven goniti in se morajo večkrat kopati, kar jim zelo koristi. Mladi petelini se morajo skopiti in gosem večje perje izpipati.

V vrtu za zelenje. Zeljine sadike se morajo presaditi, k fajzalom se postavlja kolje, poletna indivija se veže in kodrasto zelje se seje. Konec tega mesca se šparga ne sme več rezati, vse se na vrtu mora marljivo okopati in pleti in gosenice in drugi mrčesi pobirati.

V sadovnjakih. V drevesni sadišnici se morajo odstraniti obveze na požlabtnjenih drevescih in postranske vejice pri mladih drevescih odtrgati. Drevesa se še lahko cepijo in okulirajo in sicer vsikdar na izhodnih in večernih straneh dreves; prestavljena drevesa se morajo marljivo zalivati; živi plati obrezati.

V vinogradih. Dokler trs cvete, se ga ne smeš dotikati, ko pa je cvel se začne vezanje in druga kop; tudi vlačenci še se ta mesec lahko vsadijo.

V hmeljnikih. Hmelj se mora k drogom napeljevati, okopati če se kaže veliko dračja.

Na polju in senokošah. Kesan lan in vodena repa se naj seje, zeljine sadike, če so ktere izostale se morajo spet posaditi, sladko korenje in krompir se mora okopati in prahe tretjokrat preorati. Seno se pokosi in na senokoše taki voda napelja.

Pri ribnikih. Karpi in lini mečejo ikre. Iz žlemlnatih ribnikov se naj odstranijo žleme.

Pri ulnjaku. Rojenje se mora marljivo opazovati in roji loviti. Ta mesec bčele posebno mnogo strdi nanosijo, zato je mnogokrat potreba, da se panji podložijo.

V logu. Drevesnice se morajo dobro varovati, brestovo seme nabirati, če je kaj posekanega drevja zaostalo, se mora odstraniti, paziti na šumni požar.

Lov. Ptice roparice in mlade divje rase strelaj in zanjke nastavi.

Umni sadjorejec.

Žlahni cepiči.

Žlahni, dobri cepiči so duša prihodnjega drevesa. — Zato se morajo vselej od zdravega, rodovitnega in žlahnega drevesa jemati. Cepiči se imenujejo leta stare mladike z vrhov sadnega drevesa. Na mladikah pa so trojni popki

peškenega sadja; cvetni, lesni in listni. Cvetni so debeli in okrogli in se najdejo bolj na postranskih vejah, leseni so tudi precej debeli, pa bolj podolgovati; poleg tih so pa majhni popki, in ti so listni. Cvetni cvetijo, leseni mladike poženejo, listni pa perje ali listje storijo. Samo lesni popki so za cepljenje, ki so v sredi vršnih mladik nastavljeni in najlepši.

Jemati se morajo iz žlahnih in rodovitnih dreves od tistih vej, ki kviško in na solučni strani drevesa rastejo, ne pa iz postranskih vej, ki so bolj k tlam nagnjene, in torej bolj doli, kakor pa kviško silijo, ker s takimi cepiči požlahnjeno drevo bo le proti tlam, ne pa kviško rastlo. Iz senčne strani drevesa vzeti cepiči ne veljajo, ker so slabši in po vetrovih bolj odrgnjeni; s takimi cepiči pocepljene drevesa bi bolj naravnost k višku silila, ne pa narazen rastla. Cepiči morajo biti zdravega luba, ki imajo čvrste, oklijene lesne, na lanskem lesu pa cvetne popke, pa lep stržen, ki ni ne črn ne rujav. Žlahni cepiči se morajo vsikdar jemati od zdravih dreves, ki nimajo nobene bolezni ali oskrumbe.

Cepiči se nabirajo od svečnice do sv. Gregorja, ali dokler muzga v drevo ne prihaja, nikdar pa ne pozneje, kadar je drevo že muževno in brst poganja. Tudi pozno v jeseni se smejo narezati, ko je že mraz sok ali muzgo v drevesu strdil. Po zimi se cepiči ne smejo z golo roke prijemat, ki je gorka, ampak z ruto ali rokavico, kedar so nabirajo in je tudi mraz. Tudi jih ne gre brž na toplo prnesti, ampak se poprej pol ure v mrzlo vodo denejo, da zmrzline iz njih potegne, in potem se hranijo. Ako so cepičeve mladike dolge, se odrežejo pri starem lesu; če so pa kratke, naj se za en palec starega lesa z njimi vred odreže.

Cepiči se tako hranijo: V kaki gredi na senčni strani, ko so v šopke rahlo povezani in po sorti zaznamjeni, se vtaknejo z debelimi konci en palec globoko v mokro prst in pokrijejo, da dež in sneg na nje ne gre. Če zmrznejo, jih je treba prej, ko se z njimi cepi, v vodo djati, da zmrzline zgnubé. Tudi je prav dobro, če se posoda s prstjo napolni, in cepiči vanjo potaknejo in v kak bladen kraj postavi in tako hranijo v jami ali zaduhljivi kleti, in kder je zelje, krompir itd. niso dobri. Spomladi, ko topleje pričinja prihajati, se denejo na mrzleji kraj, da ne odganjajo, ker pottlej niso pripravni za cepljenje. Tako se dajo več mesecev obdržati za rabo, in se cepiti zna od svih svetnikov skozi celo zimo, dokler drevje ne zeleni; koščeno drevje o pustu, jabelka in bruške pa pozneje.

Če bi pa shranjeni cepiči zelo zveneli, naj se v vodo postavijo, kakor so prej v prst vtaknjeni bili, ali pa jih je v krompir ali jabelko povtakniti, da se spet oživijo. Kolikor cepa je bilo v zemlji, v vodi ali krompirju, se pri cepljenju odreže in zavrže. Z nekoliko zvenelimi cepiči se bolj muževni, in z muževnimi cepiči se bolj medli divjaki cepijo. Cep ne sme več ko 3 popke, k večemu pri debelejših divjakih, 4 imeti, zakaj divjak ne more cele mladike rediti in rane celiti; v sredi mladike so najboljši cepiči, in debelejši pridejo na debeleje, drobnejši pa na drobnejše divjake.

Pri breskvah in marelicah se vsaka mladika za cepiče lahko vzame, ker na tih ni razločiti popkov lesnih od cvetnih.

Za cepljenje s popkom se poprek iz žlahne mladike na solčni strani drevesa vzame, tudi iz njegovega vrha, ko je drevo popolnoma muževno, poprek pa mora imeti dozoreli in trden les, ki ga je najboljšje zjutraj ali na večer, ali pa za prejšnim toplim dežjem vrezati, in se mu brž list do receljna prereže, da ne izhlapi in se hitro ne posuši.

O pošiljatvi cepičev.

Kadar se cepiči kamor pošljejo, jih je treba z debelejšimi konci v krastovce ali murke, jabelka, repo, ali krompir vteknoti, ali pa se rane z drevesnim voskom zamažejo in v vlažni mah zavijejo in povežejo. Pravijo, da se cepiči v medu najdalje za rabo obdržijo, ko bi jih kamo poslali. Ako bi odposlani cepiči suhi na svoj kraj prišli, se naj hitro v zemljo vtaknejo, da se oživijo; potem se z njimi muževni divjaki cepijo in se raje primejo, ko na novo vrezani cepiči.

Popki pa se v oplaknjeno steklenico ali flaško spravijo, ko so se jim listi do receljnov odrezali, steklenica se dobro zadela, v zaboj dene in tako popki daleč lahko pošljejo.

Razne gospodarske stvari za domačo rabo.

Do dobrega se mora izmolzti krava. To je zapoved umnega gospodarstva, katero naše gospodinje še večkrat preveč zanemarjajo. Koliko pintov mleka je treba za funt sirovega masla (putra), to odvisi večkrat samo od tega, kako dekla kravo molze. Zvedelo se je, da ista krava, zjutraj molzena, je pri začetku molze 5 procentov, h koncu molze pa 35 procentov smetene dala — tedaj je za 31 procentov razloček. Če dekla pred molžo dobro ne „presuče“ vimena, to je, da ga močno ne pognete, teče iz prva redko, vodeno mleko prav hitro iz vimena, smetena pa ostane gori; tedaj se res molža hitro opravi, ali ta hitrica stane veliko denarja; zraven tega pa se dobra mlekarica popači s nečimerno molžo. To je resnica z žebljem pribita, katero vsak gospodar in vsaka gospodinja lahko uganeta; tudi v latvici je zgorej na vrhu smetena, spodej pa manj mastno mleko. In kaj nam kaže tele, kedar zesa? — pogostoma suje z gobcem v vime, da tako — česar ga nihče ni učil, dobiva boljšega mleka. Naj bi tedaj naše deklice saj tako pametne bile, kakor teleta, ki sicer za neumne imamo.

Da zajci mladih dreves ne oglodajo, priporoča „Rein. G.“ da se naj po zimi, kedar zajci druge brane ne dobivajo in po vrtilh škodujejo, drevesca s petroleumom namažejo. Ako se po nekoliko tednih spet opazi, da je skorja oglodana, se mora mazanje ponoviti.

Miši in podgane se lahko preženejo, kakor priporoča neki Francoz, če se tamo, kder se ta mrčes zdržava, potrosi klorovo apno. Smrad tega apna je podganam in mišim tako oduren, da taka mesta gotovo zapustijo.

Hranjenje krompirja v jamah. Med drugimi načini, kako se more varovati krompir do pomladi, zasluži tudi pozornost to, po kateri se krompir hrani v jamah v zemljo skopanih. Ni potrebno, da bi jame bile zelo globoke, izkopajo se po množini krompirja po 1—2 sežnja dolge, in 3—4 čevlje široke in samo po 2 čevlja globoke. Take jame se napolnijo s krompirjem, se pokrijejo na dva palca s slamo in potem 6—8 palcev s zemljo. Po tem se počaka, dokler zemlja, s katero se je pokrilo, zmrzne in se potem spet pokrije s slamo, da solčni žari zmerznjene zemlje ne morejo otopiti. Zmrznjena zemlja na krompirju namreč ne pusti zraka v jamo in tako krompir niti ne more gniti, niti se cimiti.

Dopisi.

Od sv. Lovrenca. Z radostjo Ti dragi „Slov. Gospodar“, nektare vrstice iz naše mile doline priobčim, blagovoli jih v svoj predalček vvrstiti. S prelepim zelenjem je spet okinčana naša dolina, dolgo spajajoča pod belo odejo debelega snega, čez hudo zimo; ali lepše, kot narave kinč, jo zaljša krasno ponovljena naša cerkev. Dolgo je bila reva oblečena s slabo obleko, skorej ni bila več podobna in pristojna za svetišče Najvišjega, a sadaj: „kak lepa si preljuba moja!“

V krasno obleko jo je g. Čuček zlatar zavil s svojo neutrudljivo roko, ter s tem pokazal, da je izvrsten mojster ja umetnik v svojem zlatarskem poslu, jako okusno in umetno je vse dovršil. Živel g. Čuček!

Prva in naj vekša hvala pa se spodobi č. g. župniku J. M. Od prvega dne Vašega prihoda k nam č. gosp., ste se neutrudljivo potegovali, Najvišjemu lepo hišico postaviti, v kinč in veselje farmanom. Kar ste začeli ste tudi dosegli.

Vaš trud se je v kratkem času v čast božjo, kinč naše cerkve in v veliko veselje farmanov spremenil. Zatorej Vam vsi gorečo zahvalo kličemo: Hvala Vam č. gosp. župnik, Bog Vas prav zdravega mnogo let pri nas ohrani. Živeli! Živeli! Eden v imenu vsih farmanov.

Od Vranskega 28. aprila 1870. Naša narodna čitalnica napravi letos še te-le veselice: 8. in 29. maja, beseda in tombola. 26. maja, izlet v št. Jur. 19. junija, beseda in tombola. 10. julija, beseda in tombola. 18. avgusta, beseda, tombola in veliki ples. 28. avgusta, izlet v Braslovče. 11. in 25. septembra, beseda in tombola. 9. in 23. oktobra, beseda in tombola. 6. novembra, beseda in tombola. 20. novembra, beseda v spomin Fr. Prešernu in tombola. 26. decembra, beseda in tombola. — Začetek vsikdar ob 8. uri zvečer do oktobra, potem ob 7. uri. — 8. novembra t. l. začeni bode vsak torek streljanje s puščami na tarčo. — Glediščine igre se bodo v posebnih listih oznanovale. — Vsako

nedeljo je podučljivo prednašanje. — Na Vsanskem stanujoči ki niso v čitalnico vpisani, naj se po §. 4 čit. pravil ne vpeljujejo.

O d b o r.

Zgodovinsko ime „Krstovščak“.

(Spisal A. Božič.)

Kakih 400 korakov od sedanje cerkve male Nedelje, se v mali šumici nahaja prirodni vir ali studenček, kateri ima to lepo in gotovo zgodovinsko gori zapisano ime. Ako se pomisli, da je tukaj že pred tisoči leti bila majhna kapelica (glej Kreml. zgod.), bi sploh bilo vrjetno, da je tukaj sv. Metud na svojem potu v Rim se nekoliko mudil, krščeval, ter opravljal druga blagovestna opravila. Sploh pa je to bolj vrjetno, ker še živi tudi narodna pravlica o tem. Tako mi je pred nekimi leti pravil osemdesetletni starček, da so mu njegov dedek pravili, in ta slišali svojega deda govoriti, da so tukaj nekdanj davno davno krščevali. Pristavili pa pre so, „ali je res ali ne, tega ne vem“. Nevedno ljudstvo pa še sploh misli, da ta voda ima kakšno čarobno moč, ker mnogi bolnik si zmisli in zvoli še zadnji trenutek svojega življenja na njo, misleči, da mu bo polajšala njegovo bolezen, ali pa, da ga bo milejše bela žena sprevedila v tih grob.

Takošnjih starih in zgodovinskih imen se med ljudstvom nabaja dovolj, toda nikdo ali le malekdo se zmeni zanje.

Prigovori v poduk.

II.

Pri delu roke,
Pri Bogu srce.

Kdor po pravem potu hodi,
Ta nikakor ne zablodi.

Kakor Ti za me,
Tako jaz za Te.

Kar čuti srce,
To jezik pove.

Kdor ne dela rad,
Krivec je ali tat.

Kder glad mori lenuha,
Delaven najde kruha.

Pravičen mirno spi,
Naj treska al' grmi.

Kako silje, taki klas,
Kaki človek, taki glas.

Kako drevo, taki sad,
Kaka senca, taki hlad.

Kako železo, taki meč,
Kaki jezik, taka reč.

Velikonedeljski.

Politični ogled.

O tem, kar novo ministerstvo namerjava, še se zmirom nič gotovega ne vé. V ministerskem posvetovanju, kateremu je predsedoval cesar sam, se je sicer napravil neki program, posamesne točke tega programa so vendar celo odvisne od nasledka, kateri bode sledil iz pogajanja iz narodnjaki. Zastran pogajanja so prišli na Dunaj Čehi, gg. dr. Bielski, dr. Klauzy, Zeithamer iz Prage; dr. Pražak in Schram iz Brna, dalje tudi gg. Rieger in Sladkovsky, ki sta bila izvoljena v nekem narodnem zboru v Pragi. S tema se posebno pogaja grof Potocki. Tudi dr. Toman iz Ljubljane in baron Petrino iz Bukovine sta zato prišla na Dunaj. Pravi se, da se bode vlada z Poljaki gotovo pogodila, če pa se s Čehi nikakor ne bi mogla, bo razpustila državni zbor in tudi vse deželne zборе, in v prvega bode razpisala neposredne volitve po nekem celo novem volilnem redu.

Prej ko se vendar to pogajanje z narodnimi moži ne bo končalo, se ne bo nič posebnega storilo.